

УКРАЇНСЬКИЙ ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ

№ 14

науковий збірник

Львів — 2010

**ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА
НАН УКРАЇНИ**

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ

Український визвольний рух. — Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Центр досліджень визвольного руху, 2010. — Збірник 14. — 224 с.

Збірник продовжує серію наукових публікацій досліджень, документів, спогадів та інших матеріалів, які розкривають різноманітні аспекти діяльності українського визвольного руху, його структур та окремих особистостей.

Редакційна колегія: канд. іст. наук Володимир В'ятрович; канд. іст. наук Марта Гавришко, Руслан Забілий (відповідальний редактор); проф., д-р іст. наук Леонід Зашкільняк; проф. Володимир Косик; проф., д-р іст. наук Микола Литвин; д-р іст. наук Іван Патер; д-р іст. наук Анатолій Русначенко; канд. іст. наук Олександра Стасюк, Василь Стефанів.

На обкладинці:

неідентифіковані повстанці з Гуцульщини. Орієнтовно. 1948 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
(протокол засідання № 7 від 28 грудня 2010 року)

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ УВО ТА ОУН У 1920-1939 РОКАХ

Михайло Ковальчук

До питання про діяльність Є. Коновальця на чолі УВО
й ОУН..... 5

Микола Посівнич

Бойові акції ОУН в 1929–1939 рр. 33

Василь Стефанів

Греко-Католицька Церква та її духовенство
в українському визвольному русі
міжвоєнного періоду 57

Марта Гавришко

Проблема повстання у Галичині напередодні
німецько-польської війни 1939 року у візіях
української громадськості 73

Андрій Яців

Харизма в ідеології Організації Українських
Націоналістів (1920–1930-ті рр.).....91

ПЕРІОД ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ ОУН І УПА

Галина Стародубець

Особливості формування та діяльності винищувальних
батальйонів у 1944–1945 роках..... 109

Тарас Ремарчук

«Явка з повинною» членів ОУН і бійців УПА
в процесі ліквідації українського визвольного руху
на Львівщині..... 129

Олександр Пагіря	
Переговори між представниками Організації українських націоналістів (ОУН(Б)) та військово-політичними колами Румунії у 1943–1944 рр.....	145

УКРАЇНЬСКА ПОЛІТИЧНА ЕМІГРАЦІЯ

Тарас Мурашко	
Історія передачі рукопису «Інтернаціоналізм чи русифікація?» з України на Захід (спогади прямих учасників)	183
Юрій Черченко	
Богдан Кентржинський – діяч українського націоналістичного руху, журналіст і вчений історик	194

ОГЛЯДИ І РЕЦЕНЗІЇ

Ігор Чорновол	
Голокост у Болехові: пошук шести з шести мільйонів (Daniel Mendelsohn, The Lost. A Search for Six of Six Million, New York – London – Toronto – Sydney: Harper Perennial, 2007.).....	205
Віталій Манзуренко	
Пам'ятна відзнака «Рейд УПА в Румунію 1949–2009»....	213
Відомості про авторів	219

Михайло Ковальчук

ДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ Є. КОНОВАЛЬЦЯ НА ЧОЛІ УВО ТА ОУН

Анексувавши 1919 р. галицькі землі, Польща прагнула викоринити будь-які вияви українського визвольного руху на цих теренах. Окупація більшовицькою Росією Наддніпрянщини й ліквідація Української Народної Республіки в 1919–1920 рр. означали, що чекати допомоги галицьким українцям було нізвідки.

Створення 1921 р. Української Військової Організації (УВО) започаткувало новий етап в історії українського визвольного руху. Саме цій підпільній мережі після поразки визвольних змагань 1917–1921 рр. довелося вести боротьбу проти польської окупації Галичини.

УВО складалася переважно з колишніх старшин і воєнків Української Галицької армії (УГА). Хоча війна Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) проти Польщі скінчилася поразкою, а уряд ЗУНР опинився у вигнанні, ветерани УГА були готові продовжувати визвольну боротьбу. Колишні старшини Січових стрільців Михайло Матчак, Ярослав Чиж і Василь Кучабський, що стали організаторами підпільної мережі, намагалися підготувати в Галичині антипольське повстання. 25 вересня 1921 р. члени УВО вчинили замах на начальника Польської Держави Юзефа Пілсудського, що саме відвідував Львів. Однак невдалий атентат викликав репресії з боку польської влади; протягом кількох тижнів поліція заарештувала більшість із керівного осередку військової організації¹. Вцілілі члени підпільного проводу запропонували перебрати керівництво організацією колишньому командирові Січових стрільців полк. Євгенові Коновальцю, який влітку 1921 р. повернувся до Львова після безуспішних спроб організувати на еміграції власну політичну силу. Як згадував пізніше М. Матчак, до осені